

Дата: 26.05.2023

Клас: 5 – А

Предмет: Пізнаємо природу

Вчитель: Капуста В.М.

ЧЕРВОНА БАЛКА ПІВНІЧНА

Віртуальна екскурсія ландшафтним заказником

Мета уроку

- Ознайомити учнів з формами рельєфу рідного краю, рослинним та тваринним світом степової зони, рідкісними та зникаючими видами фауни та флори, представниками Червоної книги.
- Формувати вміння спостерігати за навколишнім середовищем, знайомитися з пам'ятками природи, формувати особистісне сприйняття дослідженого матеріалу, вміння узагальнювати результати своєї краєзнавчо-дослідницької роботи.
- Сприяти здатності до співробітництва, соціальній активності.
- Виховувати бажання зберігати та примножувати багатства рідного краю.

Повторення. Органи квіткової рослини. Будова рослин.

- Після запилення у квіткових рослин утворюється плід з насінинами. У насінині є зародок майбутньої рослини. Насінина в сприятливих умовах проростає не тільки біля рослини, на якій утворилась, але й «подорожує» на інші території.

- **Червона Балка Північна** — ландшафтний заказник загальнодержавного значення в Україні. Розташований у Тернівському районі міста Кривого Рогу (Дніпропетровська область).
- Площа заказника — 28,3 га.
- **Ландшафтний заказник** — природно-заповідна територія України, що створюється задля забезпечення охорони всього природного комплексу, що розташований на ній.

- ❑ **Червона Балка Північна** розташована між шахтою Тернівська та Першотравневим рудником. Якщо доїхати тролейбусом „ до кінцевої зупинки „площа Толстого” і пройти від неї повз шахту, а далі через селище до зони обвалення, мимо розрушеного моста, то можна потрапити до балки.
- ❑ Однією з особливостей балки є залишки моста Катерининської залізниці . Висота опор мосту близько 30 метрів. Вони піднімаються над землею, як величні піраміди.

- Площа балки складає 54,3 га, довжина 36 км. По днищу балки протікає струмок, який бере початок із ставків у селищах Романівка та Чапаєво. А закінчується на межі з дачним кооперативом „Восход”, від якого починається Ленінське водосховище, що виходить до автомобільної траси на Веселі Терни.

- По днищу балки протікає струмок, а по схилах зустрічаються різні види рослинності. Усього на території балки зустрічається 360 видів вищих рослин. Серед них 46 видів охоронних, з яких 8 видів занесені до Червоної книги України, а 28 – охороняються в області.

- Північна Червона Балка характеризується багатим рослинним розмаїттям. Тут були види рослин – рідкісні і зникаючі, були лікарські.
- Деякі з них можна зустріти і в наші дні.
- Навесні тут зустрічаються первоцвіти: тендітні синьоокі **проліски**.

Проліски цінні тим, що зацвітають одразу після танення снігу.

У народній медицині використовують цибулини пролісків дволистих.

Насіння їх розноситься комахами. Дрібне насіння пролісків багате на олію, це приваблює мурашок, які, збираючи його, сприяють розсіванню і поширенню пролісків.

- В заростях ще безлистих чагарників навесні квітне рожевий ряст та сон чорніючий.

- А на вершинах схилів балки зустрічаються духмяні жовті квіточки тюльпану Біберштейна.

- На сухих схилах квітнуть **півники карликові**, раніше їх налічувалося вісім відтінків. Також є **горицвіт весняний** .

півники карликові

горицвіт весняний

- Після того, як відцвітуть первоцвіти, розкривають свої ніжно-рожеві пелюстки кущики **мигдалю степового**, що досягають 150 см у висоту.
- На відміну від його близького родича, мигдалю звичайного, має не придатні для вживання плоди. У їжу можна додавати лише масло, отримане з його насіння.

- І ось уже літо переймає у весни естафету цвітіння. Дуже багате різнотрав'я тут влітку! Чебрець, астрагали, молочаї, барвінок, різні види цибуль та волошок, сріблясті хвилі ковили!.. Усього не перелічити. І все духмяно пахне, і над усім цим гудуть бджоли...

- Чебрець (тим'ян), євшан-зілля

Назва рослини перекладається з грецької мови як «подих життя». Ця рослина споконвіку була для нас символом Батьківщини. Її брали з собою, від'їжджаючи на чужину, як згадку про рідний край. Навіть висушений, чебрець довго зберігає свій неповторний аромат і нагадує про рідну землю.

Має лікувальні властивості, використовують як приправу, в кулінарії.

□ Волошки

Ковила

- А яких же тварин ми тут можемо побачити? Найбільше тут **комах** – близько **400 видів**.
- Над струмком влітку кружляє безліч різноманітних бабок (стрекоз) – **коромисло велике, коромисло синє, коромисло руде, звичайна стрілка, бабка решітчаста, бабка бронзова, червонокнижний вид красуня-діва з синіми крильцями**.

- **бабка решітчаста**

- красуня-діва з синіми крильцями**

- Багато видів жуків –звичайні для нас чорнотілка і бронзівка, сонечко семикрапкове і двадцяти двохкрапкове, клоп-солдатик.

-
- бронзівка

- клоп-солдатик

Під час польоту сонечко махає крилами до 80-85 разів на секунду, і розвиває швидкість до 24 км на годину. Плями у сонечок призначені для відлякування хижаків. Як не дивно, це працює.

Чим старша Божа корівка, тим менше у неї плям на спинці, і тим тьмяніший її колір.

Плями є далеко не у всіх сонечок.

Сонечка – основні знищувачі попелиць (шкідників саду та городу).

У день комаха може з'їсти до 50 попелиць.

Сонечка – багаторічні комахи, що живуть до 2 років, тому під час зими вони впадають в сплячку.

- Зустрічаються тут **цикадки, цвіркуни, коники, богомоли** і червонокнижний вид, представник ряду двокрилих – **ктир гігантський**. Поміж стеблинками повзають **мурашки-женці** і **мурахи чорні**.

□ **Богомол**

ктир гігантський

- А над квітами кружляють медоносні бджоли та галльські оси, жужелиці, джмелі – кам'яний та польовий. Сім видів джмелів занесені до Червоної книги – джміль лезус, джміль моховий, джміль глинистий та інші.

- джміль лезус

- джміль глинистий

- Але найбільше впадає в око різнобарв'я метеликів. Чого тут тільки не зустрінеш – жовтянки, лимонниці, капустянка Галатея, бархатниці, бояришниці, синявець Ікара, червонець... Назва говорить сама за себе – в різноманітті видів представлені всі кольори веселки. Особливо цінними є червонокнижні метелики – подалірій, ведмедиця Гера, ведмедиця-дівчинка, махаон, Поліксена.

□ подалірій

ведмедиця-дівчинка

- Багато видів птахів. 28 з них занесені до охоронного списку. Наприклад, болотяний лунь, срібляста чайка, звичайний мартин, жайворонок польовий, ластівки – сільська та міська, жовта та біла плиски, соловейко східний, сорока, одуд.

□ болотяний лунь

жайворонок польовий

жайворонок польовий

- В заростях чагарників зустрічався молодий **чотирисмуговий полоз**, плазун, занесений до Червоної книги.
- Раніше тут бачили ще одного представника Червоної книги - **полоза жовточеревного**. До речі, цей вид полоза є найбільшою змією Європи і сягає у довжину 2 м. Ці полози не отруйні. Так що при зустрічі з ними не завдавайте їм шкоди, ні в якому разі не вбивайте їх!

□ **чотирисмуговий полоз**

полоз жовточеревний

- Звичайними мешканцями балки є зайці.

Домашнє завдання

- Охарактеризувати одну рослину або тварину заказника Червона Бálка Північна (письмово: описати зовнішній вигляд , умови життя, яку приносить користь).

